

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnärningar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnärningar ändras. Enligt propositionen ska den årliga minimiräntan på vissa statliga lån och räntestödslån, som från och med 2000 har beviljats med stöd av lagen om finansiering av landsbygdsnärningar, sänkas från två procent till en procent år 2011 och 2012. Den kommer i så fall

att dessa år motsvara minimiräntan på nya räntestödslån som har beviljats för motsvarande ändamål. Sänkningen av minimiräntan ska inte omfatta stöd som gäller boende eller investeringsstöd som beviljats för markförvärv eller för anskaffande av levande lantbrukslösöre.

Lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Inledning

Under flera tiotals år har lån med anknyttande stöd beviljats för åtgärder i syfte att förbättra lantbrukets struktur. Det stöd som är anslutet till lån har i regel gällt låneräntan. Under tidigare år innehade också statliga lån en viktig roll genom att tillgången till lån och lånevillkoren utgjorde en del av stödet. De statliga lånen har beviljats ur gårdsbrukets utvecklingsfond, räntestödslånen åter är lån som kreditinstituten har beviljat och för vilka staten betalar räntestöd för att räntan ska bli lägre.

I synnerhet i ett ekonomiskt läge med en hög allmän räntenivå har stödet i samband med lånefinansieringen varit viktigt för att möjliggöra en vidareutveckling av strukturen. Med hjälp av statsstödda lån har det varit möjligt att finansiera sådana projekt, som skulle ha varit svåra att genomföra utan stödd lånefinansiering. Likafullt har även den stödda lånefinansieringen påverkats av den allt öppnare finansmarknaden och hela samhälls-ekonomins utveckling på ett sätt som har försvårat förutsättningarna för att skapa stödsystem, som ingår i långfristiga lån.

Som årlig ränta på stödda lån tillämpades tidigare regionvis graderade fasta räntor ända fram till utgången av 1994. Efter att Finland hade anslutit sig till Europeiska unionen (EU) måste också stöden för åtgärder som främjade lantbrukets struktur anpassas till gemenskapslagstiftningens regler för statsstöd. Det var därför nödvändigt att ha sakkuppgifter om hur mycket staten totalt beviljar som stöd för en åtgärd samt till vilken nivå respektive åtgärd har beviljats stöd. För att detta skulle bli möjligt måste räntesystemet ändras så, att det blev möjligt att därifrån räkna ut hur stor del som utgör stöd. I alla händelser hade kreditinstituten redan övergått till att tillämpa rörliga räntor i sin långivning och det var inte längre ändamålsenligt att bibehålla fasta räntor på räntestödda lån till lantbruket.

Till följd av detta övergick man i fråga om både statliga lån och räntestödslån till lån med rörlig ränta, varav en viss del av räntan bestod av stöd. För de statliga lånens del genomfördes detta så att av totalräntan debiterades låntagaren inte på en del av beloppet under en så lång tid att den del som lämnades odebiterad täcktes av det beviljade beloppet stöd i mark, senare i euro. I fråga om räntestödslånen har stödet åter genomförts så att totalräntan reduceras med hjälp av det räntestöd som staten betalar till kreditinstitutet för så lång tid som det beviljade stödet räcker.

Anpassningen genomfördes redan under landsbygdsnäringslagens (1295/1990) tid, men då företogs samtidigt med hjälp av övergångsbestämmelserna i anslutningsfördraget en anpassning av räntorna även i tidigare lagstiftning för att underlätta jordbrukarnas ekonomiska situation.

Med anledning av ändringar i EU:s lagstiftning om åtgärder som gällde jordbrukets struktur reviderades även den nationella lagstiftningen från ingången av 2000 på så sätt att på nationell nivå bibehölls den praxis som hade tillämpats i samband med anslutningen, det vill säga lån med rörliga räntor och till dessa anknutet stöd som beviljas i form av ett eurobelopp, jordbrukarens egen andel av räntan förblev likaledes oförändrad.

När lagen om finansiering av landsbygdsnärningar (329/1999) trädde i kraft rörde sig euribor- och primeräntorna kring fem procent. För stödsystemets vidkommande förelåg det just då inte något behov att frångå minimiräntan för låntagaren på grund av att referensräntan ökas med räntemarginalen och räntestödet räckte till för att täcka skillnaden mellan totalräntan och minimiräntan så att det stöd som hade beviljats för låneräntan blev helt använt. Räntenivån sjönk emellertid redan i medlet av 2000-talet så att stödet som hade beviljats låntagaren inte längre blev utnyttjat på det sätt som var avsett då stödet beviljades. Räntenivån steg i själva verket ånyo under åren 2006—2008 men på grund av den markanta svackan i räntenivån, som tog sin början i slutet av 2008, är det antagligt att för en betydande del av de lantbruks-

företagare, som har beviljats stöd enligt lagen om finansiering av landsbygdsnärings, blir det stöd som ursprungligen i anslutning till låneräntan beviljades som stöd för investeringsprojekt eller etablering av jordbruk i stor utsträckning utnyttjat. I synnerhet under en ekonomisk lågkonjunktur inverkar detta i sin tur på lantgårdarnas möjligheter att upprätthålla betingelserna för en kontinuerligt bärkraftig verksamhet.

1.2 Lagstiftning

Med stöd av lagen om finansiering av landsbygdsnärings har gårdsbruksenheter sedan 2000 beviljats investeringsstöd i form av såväl bidrag som stödda lån. Från och med 2008 har det varit möjligt att bevilja stöd i form av lån enligt lagen om struktur- stöd till jordbruket (1476/2007). Samtidigt ändrades lagen om finansiering av landsbygdsnärings genom lagen 1479/2007, nedan ändringslagen, på så sätt att i denna upphävdes bland annat bestämmelserna om stöd för unga jordbrukares etablering och stöd för investeringar på gårdsbruksenheterna även- som bestämmelserna om stöd och lånefinansiering i anslutning till dessa. Ändringarna trädde i kraft genom lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnärings (1480/2007), nedan införandelagen, den 1 januari 2008.

Enligt 1 § 2 mom. i införandelagen ska på statens eller ett kreditinstituts fordringar som har uppkommit innan ändringslagen har trätt i kraft tillämpas de bestämmelser, föreskrifter och avtalsvillkor enligt dem som gällde vid ikraftträdandet. De bestämmelser, föreskrifter och avtalsvillkor som avses ovan tillämpas på statens och ett kreditinstituts fordringar enligt finansieringslagen, vilka uppkommer efter det att ändringslagen har trätt i kraft. I fråga om de förfaranden som ska tillämpas på fordringar kan de bestämmelser och föreskrifter som avses ovan dock frångås så som föreskrivs i införandelagen. I lagen har intagits en bestämmelse som gör det möjligt att genom förordning av statsrådet föreskriva om avvikande förfarande.

I den lag om finansiering av landsbygdsnärings, som gällde före ändringslagen, fö-

reskrev 25 § om räntan på statliga lån och 29 § om räntan på räntestödslån.

Ursprungligen bestämdes räntan, det vill säga totalräntan på statliga lån enligt lagens 25 § 2 mom. på grundval av den genomsnittliga räntan på krediter för jordbruksändamål som beviljats på marknadsvillkor. Detta lagrum ändrades dock genom lagen 44/2000 innan den hann träda i kraft. Paragrafens ändrade 2 mom. föreskrev att totalräntan på statliga lån utgörs av summan av referensräntan ökad med ett fast antal procentenheter. Låntagaren ska på lånet betala en ränta som är fem procentenheter lägre än nämnda ränta, dock minst en årlig ränta på två procent. När ränteförmånen har upphört ska låntagaren på lånet betala en ränta som motsvarar totalräntan. Samma moment innehöll ett bemyndigande att genom förordning, som utfärdas av statsrådet, föreskriva närmare om referensräntor, det fasta antal procentenheter som referensräntan ökas med, beräkning av stöd som ingår i ränteförmån och i räntefrihet, det maximala antalet friår, den maximala räntefriheten samt vid behov om stödets maximalbelopp i anslutning till lån.

Enligt 68 § 1 mom. i statsrådets förordning om utveckling av landsbygden (609/2000) kan referensräntan på statliga lån vara euri-borrräntan för 6 eller 12 månader. Referensräntan ökades enligt paragrafens 2 mom. med en fast andel på två procentenheter. Den i 25 § 2 mom. i finansieringslagen avsedda totalräntan på lån enligt 68 § 2 mom. i förordningen varierar i enlighet med fluktuationerna i referensräntan under lånetiden. Arbetskrafts- och näringscentralen måste dessutom nämna villkoret som gäller räntornas rörlighet på ovan nämnda sätt i sitt beslut.

Enligt 69 § i förordningen avsågs med ränteförmån skillnaden mellan den ränta som anges i 68 § 3 mom., det vill säga referensräntan ökad med räntemarginalen, och den i 25 § i finansieringslagen avsedda räntan som låntagaren betalar.

I 29 § 1 mom. i finansieringslagen sades att den totalränta som kreditinstitutet bär upp för ett räntestödslån fick vara högst lika stor som den ränta som banken uppbär för lån med normal ränta, vilka har beviljats för liknande ändamål förhöjda med de extra kostnader som beviljandet och skötseln av ränte-

stödslånen medför. Jord- och skogsbruksministeriet hade rätt att inte godkänna ett lån som räntestödslån, om totalräntan på lånet avvek från den ovan nämnda räntan.

Enligt paragrafens 2 mom. är det räntestöd som betalas på lånet fyra procentenheter. Låntagaren ska dock på lånet betala en årlig ränta som är åtminstone två procent. Momettet utökades genom en lag 44/2000 med en bestämmelse om att när räntestödet är använt ska låntagaren på lånet betala en ränta som motsvarar totalräntan. Enligt 2 mom. betalas räntestöd även under den tid en ansökan om företagssanering eller skuldsanering för privatpersoner är anhängig. Räntestöd betalas inte för sådana merkostnader för kredit i utländsk valuta som beror på förändringar i valutakurserna. Paragrafens 3 mom. konstaterar att en vid företagssanering, skuldsanering för privatpersoner, frivillig skuldsanering och vid en med dessa jämförbar reglering fastställd sänkning av den ränta som låntagaren betalar inte påverkar räntestödets belopp. På samma sätt som vid finansiering med hjälp av statslån innehåller paragrafens 2 mom. ett bemyndigande att bestämma om omvandling av ränteförmånen till bidrag samt om bidragets maximibelopp genom förordning av statsrådet.

I 73 § i förordningen föreskrivs att vad som i 69 § bestäms om ränteförmån för statliga lån gäller i tillämpliga delar för i 29 § i finansieringslagen avsedd ränta och räntestöd för räntestödslån.

Fram till utgången av 2003 var det möjligt att bevilja stöd i form av lån enligt lagen om finansiering av landsbygdsnäringsverksamhet både som statligt lån ur gårdsbrukets utvecklingsfond och som sådant räntestöd för räntestödslån som betalas ur anslag i statsbudgeten. Genom jord- och skogsbruksministeriets förordning om styrning av strukturstödet för gårdsbruk och motsvarande stöd för företagsverksamhet 2004 (389/2004) ändrades styrningen av medel på så sätt, att det inte längre var möjligt att bevilja stödet i form av stöd anknutet till statligt lån. Statliga lån ingick inte heller längre i motsvarande förordningar av jord- och skogsbruksministeriet under de följande åren.

Denna nya praxis för styrning av medlen började tillämpas, eftersom de nationella lös-

ningarna för stöd av karaktären inkomststöd till jordbruket bygger på anslutningsfördraget, vilket betydde att också stödnivån för strukturstöd måste höjas. Strukturstödsmedlen har härefter med början från 2004 kanaliserats helt och hållet till understöd och räntestöd för räntestödslån. Dessutom kunde statsborgen tillämpas.

Från och med 2008 har motsvarande stöd beviljats med stöd av lagen om strukturstöd till jordbruket. Enligt lagen är det möjligt att bevilja stöd endast som understöd, som räntestöd för räntestödslån och som statsborgen. I 17 § 1 mom. 2 punkten och 4 mom. i nämnda lag föreskrivs att räntestödslånets ränta och räntestöd i övrigt bestäms på samma sätt som i lagen om finansiering av landsbygdsnäringsverksamhet, men den årliga minimiräntan på lånet är en procent. I lagen om strukturstöd för jordbruket har inte längre intagits några bestämmelser om statliga lån.

1.3 EU:s lagstiftning

Enligt artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt är om inte annat föreskrivs i fördragen, stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. I artikel 107.3 punkt c sägs emellertid att stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner kan anses förenliga med den inre marknaden när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

I princip är Europeiska kommissionen av den uppfattningen att statligt stöd till jordbrukssektorn snedvrider konkurrensen, eftersom stödet på grund av den gemensamma jordbrukspolitiken granskas i ett perspektiv som omfattar hela Europa och även ett litet stöd anses snedvrida konkurrensen, ifall det inte uppfyller de villkor som kommissionen har ställt.

Lagen om finansiering av landsbygdsnäringsverksamhet och statsrådets förordning om utveckling av landsbygden har anmälts som statligt

stöd till kommissionen och kommissionen har bedömt det utifrån gemenskapens då gällande riktlinjer för statligt stöd till jordbrukssektorn (EGT 2000/C 28/02). Enligt punkt 4.1 i riktlinjerna har det varit möjligt att i mindre gynnade områden bevilja unga lantbrukare statligt stöd till en nivå av högst 60 procent och övriga till högst 50 procent av den stödberättigade investeringens volym. Stödberättigade investeringar har varit uppbyggnad, förvärv eller förbättring av fast egendom, anskaffning av nya maskiner och utrustning och vissa allmänna utgifter för investeringarna, såsom arvoden till arkitekter. Dessutom har det varit möjligt att bevilja stöd till högre nivå än dessa för vissa särskilda investeringar till skydd och förbättring av miljön.

Enligt punkt 7 i riktlinjerna har man kunnat bevilja unga jordbrukare startstöd utifrån villkoret att stödets maximibelopp vanligen måste motsvara maximibeloppet i artikel 8.2 i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGF) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar. Dessa maximibelopp har uppgått till högst 30 000 euro i form av understöd och högst 25 000 euro som räntestöd, totalt dock högst 55 000 euro. Dessutom har kommissionen under vissa förutsättningar tillåtit ett tilläggsstöd på 25 000 euro, vilket för Finland är tillåtet som en del av det stöd som beviljas på grundval av artikel 141 och 142 i anslutningsfördraget.

I anmälan om statligt stöd har ytterligare förutom en sammanfattning av stödåtgärder och stödnivån ingått utredning om stödformerna och stödvillkoren samt förfarings sättet för stöd. Kommissionen har godkänt stödsystemet genom sitt beslut SG(2000) D/107394 den 9 oktober 2000. Kommissionen har ytterligare godkänt ändringar i stödsystemet, som införts genom förordning av statsrådet, i sina beslut C(2003) 1872 den 10 juni 2003, C(2004) 4323 den 3 november 2004 och C(2005) 353 den 9 februari 2005.

Över ändringar av villkoren i stödsystemet, som har anmälts till kommissionen och blivit antagna genom kommissionens beslut om stöd, ska lämnas anmälan. Kommissionen behandlar ändringarna som nytt stöd och be-

dömer det ändrade stödsystemet utifrån de regler för statligt stöd som är gällande vid tidpunkten när anmälan lämnas. Kommissionens gällande förordning (EG) nr 1857/2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag som är verksamma inom produktion av jordbruksprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 70/2001, nedan gruppundantagsförordningen, innehåller regler för statligt stöd. En medlemsstat som iakttar dessa regler kan genomföra stödsystem utan kommissionens uttryckliga godkännande genom att anmäla stödsystemet till kommissionen på så sätt att anmälan publiceras i Europeiska unionens officiella tidning minst 10 arbetsdagar innan stödsystemet träder i kraft. Kommissionen kan ställa frågor med anledning av anmälan, i så fall börjar en ny tidsfrist på 10 arbetsdagar löpa.

Artikel 4 i ovan nämnda gruppundantagsförordning föreskriver om villkoren för att bevilja stöd till investeringar. Den viktigaste ändringen jämfört med de regler för statsstöd, enligt vilka stödsystemet ursprungligen har godkänts, är att investeringsstödet för markförvärv begränsats att gälla kostnader upp till högst 10 procent av investeringens hela volym. Detta innebär i praktiken att stödet vid förvärv av fastighet begränsas så gott som helt till byggnadens del av köpeskillingen och att man har frångått att stöda förvärv av enbart mark utan byggnader. Också möjligheten att bevilja investeringsstöd för anskaffande av avelsdjur har utgått. Till övriga delar har stödoobjekten förblivit så gott som helt oförändrade. Det maximala stödet har i gruppundantagsförordningen begränsats till 500 000 euro per företag, men i praktiken leder begränsningen till samma slutresultat som skyldigheten under den tidigare finansieringsperioden att begränsa stödet till ett belopp av högst 840 000 euro av de godtagbara kostnaderna.

Villkoren för beviljande av startstöd och stödets belopp är huvudsakligen samma som tidigare.

På basis av ovan nämnda rådets förordning har en del av investeringsstödet och startstödet för unga jordbrukare intagits i finansieringen ur EG:s strukturfondsprogram för åren 2000—2006, med andra ord genom mål 1-

programmen för östra Finland och norra Finland. Programmen upptar dock endast det stöd som beviljas som understöd, däremot har stödet i form av lån beviljats helt och hållet av nationella medel. Dessutom har man varit tvungen att utöver det delfinansierade stödet delvis tillämpa förfarandena för delfinansierat stöd även på nationellt finansierat stöd i form av lån.

1.4 Praxis

Från och med början av 2000 ändrades räntorna på statliga lån till långa euriborräntor, dels med anledning av att medelräntan på lån inom lantbruket inte längre statistikfördes, och dels på grund av att det ansågs ändamålsenligt att öka jämförbarheten mellan statliga lån och övriga lån. I fråga om räntestödslån lämnades däremot räntebindningen att fortsättningsvis vara en sak mellan kreditgivaren och låntagaren, eftersom villkoren för räntestödslån också annars är nära vanliga banklån som har beviljats utan stöd. I praktiken tillämpas långa euriborräntor samt kreditinstitutens egna primeräntor också på räntestödslån.

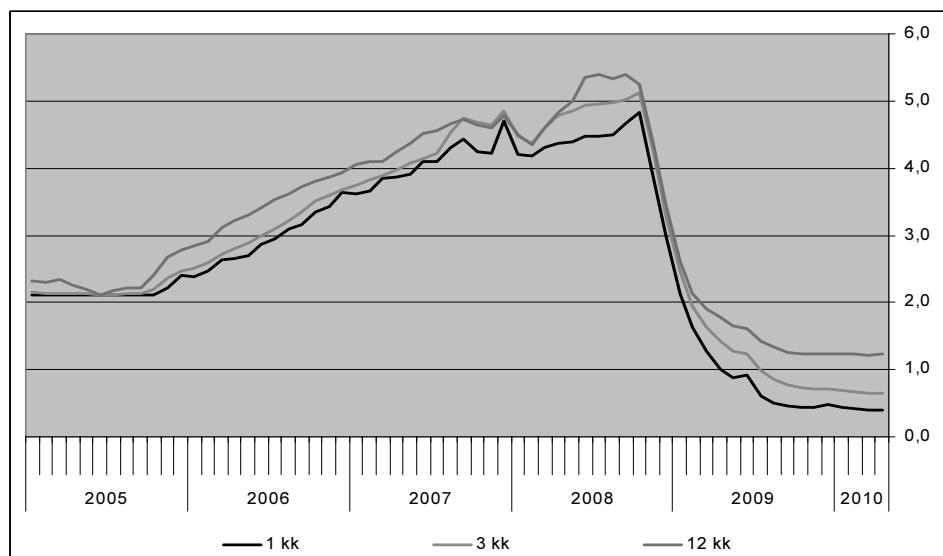
Räntesubventionen, det vill säga skillnaden mellan totalräntan och den ränta som låntagaren betalar, lämnades vid vad den hade varit. När lagen stiftades förutsatte inte den allmänna räntenivån, trots att den var sjunkande, något ingrepp i den stödmekanism som var anknuten till lånet. Under 2000, när lagen jämte ändringar trädde i kraft, var räntorna på uppgång och euriborräntorna fluktuerade till över 5 procent. När referensräntan på de statliga lånen ytterligare ökades med en fast andel på två procentenheter och räntestödslånets ränta med kreditinstitutets räntemargi-

nal var det skäl att anta att det beviljade stödet, som för de statliga lånen del i allmänhet har räknats på basis av en full ränteförmån och för räntestödslånen del på basis av ett räntestöd på 3,9 procentenheter, trots fluktuationerna i räntenivån med tiden övergår på stödtagaren till det belopp det har beviljats oberoende av minimiräntan.

Lån som har beviljats som strukturstöd spänner över en lång period. Lånetiden i genomsnitt för statliga lån är 14,4 år och för räntestödslånen del 12,4 år. Medeltalet inkluderar också sådana lån, där längsta möjliga lånetiden 30 år har tillämpats. Även om lånen ska avkortas som amorteringar i lika stora poster är lånekapitalet och därmed också amorteringarna störst i början av lånet och då är även stödet av största betydelse. Det här kommer också till synes vid beräkningen av stödet när det stöd som beviljas anpassas till lånetiden och diskonteras till nuvärdet så att det kan samordnas med högsta nivån för stöd.

Räntenivån sjönk från början av 2000 ända fram till 2004, då 12 månaders heliborräntan låg nära två procent. Härefter började räntorna stiga ända fram till slutet av 2008. Då översteg 12 månaders euriborräntan fem procent när den var som högst. Efter det har räntenivån på grund av den omfattande ekonomiska lågkonjunkturen mycket snabbt sjunkit rekordlångt. I slutet av oktober innevarande år uppgick nämnda ränta till 1,237.

Tydligast framgår räntefluktuationen av diagrammet nedan över variationerna i 3, 6 och 12 månaders euriborräntorna under åren 1999—2009. Kreditinstitutens primeräntor har följt euriborräntorna utifrån sin nivå, men i dem har ändringen skett med en viss eftersläpning.

Källa: Reuters

Samtidigt har dock kreditinstitutens räntemarginal krympt så att räntemarginalen i räntestödslånen har sjunkit från i genomsnitt 2,14 procentenheter 2000 till 1,15 procenten-

heter 2007 i lån som ansökts under nämnda tidpunkter. Detta har inverkat på totalräntan för räntestödslån på så sätt att de har utvecklats i de ansökta lånen på följande sätt:

År	Totalränta i genomsnitt för räntestödslån
2000	6,74
2001	6,27
2002	5,37
2003	4,32
2004	4,07
2005	4,06
2006	4,72
2007	5,46

I motsats till referensräntornas fluktuation uppvisar däremot kreditinstitutens räntemarginaler en viss flexibilitet under de senaste åren och som bäst är referensräntorna på nedåtgående medan kreditinstitutens ränte-

marginaler har svängt uppåt i någon mån. I räntestödslån som beviljats under åren 2007—2009 har totalräntan vid tidpunkten då lånet beviljades bildats på följande sätt:

År	Totalränta	Räntemarginalens andel av totalräntan
2007	5,14	1,30
2008	5,87	1,06
2009	4,13	1,24 (situationen 05/2009)

Så som det framgår av tabellerna ovan har systemet med långivningsbaserat strukturstöd för jordbruket skapats i en situation, där kostnaderna för finansieringen har varit andra än vad de är i dag. Trots att kostnaderna i form av räntor för lånefinansieringen har sjunkit är utvecklingen till största delen en följd av den djupa konjunktursvacka som har drabbat hela ekonomin. Detta har inverkat på efterfrågan på produkter så, att det knappast alls har varit möjligt att på producentpriserna överföra kostnadsstegringar som ännu härrör från högkonjunktorens satsningar i produktionen. Följden är en situation där stöd i anslutning till lån är av allt mindre betydelse, trots att räntenivån har sjunkit. Av omständigheten att stödet har beräknats på basis av en betydligt större andel stöd än vad som de

facto har utbetalats efter att lånet beviljats följer å ena sidan att stödtagaren möjligtvis helt och hållet går miste om en del av stödet och å andra sidan att stödet i anslutning till räntan förbrukas på ett sätt som tidsmässigt avviker från vad som avses när stödet beviljas. Nedgången i räntenivån har lett till att en del av det stöd, som har beviljats lantbruksföretagare i anslutning till stödda lån under åren 2000—2007, blir outnyttjat och dessutom kan tidpunkten för utbetalningen eller användningen av stödet ändra från det förmodade från att ansökan lämnas in och stödet beviljas.

Mängden stöd som har beviljats i anslutning till lån på grundval av lagen om finansiering av landsbygdsnäringar under åren 2000—2007 framgår av följande diagram:

Investeringsstöd

År	Statligt lån mn. €	Ränteförmån mn €	Räntestödslån mn €	Räntestöd mn €
2000	6,7	2,9	12,6	3,7
2001	82,6	35,7	164,4	47,1
2002	79,4	33,3	175,1	50,0
2003	73,4	29,9	162,2	43,6
2004	45,1	18,1	79,8	21,1
2005	8,4	3,5	249,6	56,5
2006	6,0	2,4	234,4	55,0
2007	1,2	0,5	289,4	80,9
2008	2,0	0,8	163,8	48,1
2009	1,5	0,5	28,7	8,9
Totalt	306,7	128,1	1560,3	415,4

Startstöd

År	Statligt lån mn €	Ränteförmån mn €	Räntestödslån mn €	Räntestöd mn €
2000	6,6	2,2	-	-
2001	66,0	20,8	-	-
2002	48,0	15,2	-	-
2003	41,1	12,6	-	-
2004	11,5	3,5	64,6	14,8
2005	0,3	0,1	70,6	15,2
2006	0,2	0,08	72,4	15,1
2007	-	-	63,2	12,8
2008	-	-	40,4	8,5
2009	-	-	4,4	0,9
Totalt	174,1	54,7	315,6	67,5

Om den faktiska låneräntan under en avsevärd del av lånetiden är lägre än den ränta som tillämpades för att beräkna beloppet då stödet beviljades kan låntagaren gå miste om upp till tiotals procent av stödet.

Det stöd som beviljas i stödbeslutet är ett maximibelopp och beslutet utgör inte någon förbindelse att stödet i samtliga fall ovillkorligen kommer att betalas ut till fullt belopp. När stödda lån beviljas är dock avsikten inte den att låntagarna inte skulle få ut stödet anknutet till lån i så stor omfattning.

Medeltalet för jordbruksföretagarnas skuldsättningsgrad är 25 procent och skulden per gård i genomsnitt 100 000 euro. I runt tal 27 000 jordbrukare har stödda lån. En jordbrukare har i genomsnitt ett lån med anslutande stöd på omkring 54 000 euro. Allt som allt har ungefär en tredjedel av jordbrukarna uppskattats vara helt skuldfria, en tredjedel ha skulder i måttlig omfattning och den sista tredjedelen ha stora skulder. Av samtliga skulder uppskattas till och med drygt hälften vara koncentrerad till den del som utgör tio procent av de mest skuldsatta jordbrukarna. Till denna grupp hänförs enligt uppskattningen också unga jordbrukare som kraftigt utvecklar sitt gårdsbruk. Om de inte får stödet i anslutning till lånet leder detta till sämre ekonomisk ställning för dessa gårdar.

2 De föreslagna ändringarna

Som tillägg till införandelagen föreslås nya 1 a—1 f § som föreskriver om sänkning av den årliga minimiräntan från två procent till en procent på lån där ansökan lämnats enligt lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar under åren 2000—2007 för två år. Sänkningen ska gälla tiden mellan den 1 januari 2011 och 31 december 2012. Dessa bestämmelser tillåter avvikelser från huvudregeln i lagens 1 §. Efter den angivna tiden ska minimiräntan på två procent återställas.

Ändringen ska gälla alla övriga lån förutom lån som beviljats för byggande av bostadshus och förvärv av bostadsfastighet. Det är inte ändamålsenligt att utsträcka sänkningen av minimiräntan att omfatta även lån som gäller stödjande av boendet, eftersom stödet för detta tidigare i huvudsak har samordnats med

övrig lagstiftning om stöd för anskaffande av bostad.

Sänkningen av minimiräntan ska inte heller gälla sådana lån, i anslutning till vilka det inte är möjligt att bevilja investeringsstöd enligt gällande gruppundantagsförordning. Sådana lån är t.ex. lån som beviljats som investeringsstöd för anskaffande av levande lantbrukslösöre. I propositionen föreslås dessutom att räntesänkningen inte ska omfatta sådana lån för markförvärv, för vilka det har beviljats investeringsstöd som ränteförmån på statligt lån eller som räntestöd för räntestödslån. Räntesänkningen ska emellertid omfatta sådant markförvärv för vilket statligt lån eller räntestödslån beviljats som en del av startstöd.

Sänkningen av minimiräntan kan dock inte leda till att stödets maximibelopp i anslutning till lånet ökar. Med stödets maximibelopp avses det eurobelopp som i stödbeslutet har beviljats i anslutning till respektive lån.

Genom den föreslagna ändringen ändras inte minimiräntan på sådana lån som ingår i ett saneringsprogram eller skuldsaneringsprogram som fastställts av domstol.

Ändringen innebär ett retroaktivt ingripande genom lag i avtalet mellan kreditgivaren och låntagaren. Det ändamålsenligaste är att den svagare parten, d.v.s. låntagaren ges möjlighet att vidhålla villkoren i det ursprungliga avtalet. Det är sannolikt att låntagarna dock inte motsätter sig en räntesänkning. Kreditgivaren kan däremot inte motsätta sig sänkningen av minimiräntan ens då räntestödslånets ränta, det vill säga referensräntan ökad med räntemarginalen för lånet, blir mindre än minimiräntan. Utgångspunkten är således att minimiräntan ska sänkas vilket ska beröra räntor som inflyter från den 1 januari 2011, men ändringen kan genomföras tidigast efter det att lagen trätt i kraft. Om låntagaren inte vill att minimiräntan sänks, ska detta anmälas till den närings-, trafik- och miljöcentral till vilken uppgifterna för den arbets- och näringscentral som har fattat stödbeslutet i fråga om respektive lån har överförts.

Anmälan ska lämnas in till närings-, trafik- och miljöcentralen inom sex månader från det att lagen har trätt i kraft. I annat fall anses den årliga minimiräntan på lånet vara en procent vid övervakningen av hur stödet i an-

slutning till respektive lån används samt vid utbetalningen av räntestödet. Kreditgivaren ska på motsvarande sätt genomföra en räntesänkning i sina datasystem. Om låntagaren motsätter sig en sänkning av minimiräntan ska anmälan om detta bifogas till lånehandlingarna.

På det ändrade stödsystemet tillämpas gruppundantagsförordningens bestämmelser.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Den 30 november 2009 uppgick det återstående antalet lån beviljade med stöd av lagen om finansiering av landsbygdsnärings till 4 933 och det återstående lånekapitalet i dem till 241,2 miljoner euro. Vid samma tidpunkt uppgick antalet räntestödslån till 32 532 och det återstående lånekapitalet i dem till 1 022,4 miljoner euro. Lånekapitalet i fråga om de räntestödslån som räntesänkningen skulle gälla går på 706,5 miljoner euro och i fråga om statliga lån på 241,2 miljoner euro.

Enligt en kalkyl i dispositionsplanen för gårdsbrukets utvecklingsfond för 2009 antas de upplupna inkomsterna från räntor och amorteringar på statliga lån till fonden uppgå till sammanlagt 70,5 miljoner euro. Av den beräknade summan hade vid utgången av år 2009 inbetalats 5,9 miljoner euro i räntor. Fondens egna inkomster beräknas bli lägre under de närmaste åren, men minskningen beror i huvudsak på att statens lånefinansiering har nedlagts år 2004 och att lånebeståndet av den anledningen krymper, vilket i sin tur självfallet reducerar ränteinkomsterna. Den föreslagna ändringen beräknas inte påverka fondens totalinkomst i större grad. Sänkningen år 2011 och 2012 av minimiräntan på statliga lån som beviljats med stöd av lagen om finansiering av landsbygdsnärings antas närmast inverka så, att fondens årliga ränteinkomster framskjuts och delvis minskar helt, eftersom minimiräntan på den nuvarande nivån inte längre utgör hinder för stödtagarna att få en beviljad ränteförmån av samma storlek som den beviljats när den återstående lånetiden är i genomsnitt 8,6 år. Det beräknas att minskningen av statliga räntein-

komster år 2011 och 2012 uppgår till sammanlagt cirka 4,1 miljoner euro.

På motsvarande sätt görs en mindre tidigareläggning av räntestödsutgifterna i statsbudgeten på så sätt att de i någon mån medför en utgiftsökning under åren 2011 och 2012. Den ändring som föreslås i propositionen antas medföra en ökning på omkring 6,28 miljoner euro i räntestödsutgifter 2011. Med beaktande av att den allmänna räntenivån är av avsevärt större betydelse i beloppet av räntestödsutgifter förväntas den föreslagna ändringen inte medföra väsentliga öknings med hänsyn till totalbeloppet av räntestödsutgifter. Allt som allt antas den föreslagna ändringen medföra en ökning av räntestödsutgifterna under åren 2011 och 2012, så att utgiftsökningen beräknas uppgå till sammanlagt cirka 11,8 miljoner euro. Dessutom skulle propositionens konsekvenser för ränteutgifterna bli av nämnda storlek endast om räntenivån förblir låg, för då skulle ändringen inverka fullt ut.

De låntagare som sänkningen av minimiräntan berör ska informeras om ändringen. Informeringen ska skötas av Landsbygdsverket. Uppgiften kommer i någon mån att medföra kostnader för postningen, som ska täckas med medel för Landsbygdsverkets omkostnader. Själva uppgiften och likaså behandlingen av anmälningarna vid närings-, trafik- och miljöcentralerna ska skötas med nuvarande personalresurser.

Verkningarna av en sänkning av minimiräntan på lantbruksföretagarnas ekonomi beror till stor del på hur stora lån en företagare har. För jordbrukare som investerat under de senaste åren antas förändringen dock innebära att räntorna sjunker avsevärt. För exempelvis ett lånebelopp på 500 000 euro med en totalränta på minst två procent kan en sänkning av minimiräntan innebära att de årliga ränteutgifterna sjunker med upp till 5 000 euro under en tid med låga räntor.

Antalet lantbruksföretagare, vilkas lånesänkningen skulle gälla, antas vara cirka 18 000. Åren 2011 och 2012 beräknas de årliga ränteutgifterna minska med cirka 320 euro i genomsnitt per låntagare.

I kreditinstituten uppkommer i viss mån extra kostnader av att datasystemen för låneskötsel ändras i enlighet med sänkningen av minimiräntan. Beloppet av dessa kostnader

antas uppgå till cirka x euro på grundval av cirka 20 000 lån. Däremot uppdateras inte lånehandlingarna för undvikande av extra kostnader.

3.2 Övriga konsekvenser

Propositionen har inga övriga betydande konsekvenser.

4 Beredningen av propositionen

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 9 november 2007 en arbetsgrupp med uppdraget att följa upp hur sådana faktorer som inverkar på inkomstutvecklingen inom lantbruket utvecklas och undersöka förutsättningarna för att stärka gårdarnas lönsamhet och jordbrukarnas inkomstutveckling. Arbetsgruppen har fungerat under ledning av jord- och skogsbruksministern och varit sammansatt av såväl riksdagsledamöter som företrädare för jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet, Maa- ja metsätalousuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Livsmedelsindustriförbundet rf och Hankki- ja-Lantbruk Ab.

Arbetsgruppen har under arbetets gång, förutom att den försökt finna utvägar för att höja jordbrukarnas inkomster, också letat fram sådana kostnadsfaktorer som kan reduceras i syfte att höja lantbrukets lönsamhet. Arbetsgruppen har bland annat fäst uppmärksamhet vid kostnaderna för finansieringen av gårdsbruksenheter och vid att gårdsbruksenheter, som erhållit stödda lån och genom att investera och starta driften i början av 2000-talet har förbättrat lantbrukets struktur, är i sämre ställning jämfört med gårdsbruksenheter som vidtagit motsvarande åtgärder 2008 och senare, eftersom stödet i deras finansiering upphör vid en två procents minimiränta men från och med 2008 upphör stödet vid en minimiränta på en procent. Arbetsgruppen har föreslagit att ifrågavarande minimiränta sänks.

Propositionen har beretts utifrån arbetsgruppens förslag vid jord- och skogsbruksministeriet. Förarbetena har fokuserat på att förvaltningsbeslut och avtalsrelationer kan bestå och dessutom på nödvändigheten att

förbättra effekten av tidigare beviljade strukturstöd. Beredningen har gått in för att föreslå en sänkning av minimiräntan på endast de lån som beviljats med stöd av lagen om finansiering av landsbygdsnäringar. Också lån som beviljats tidigare, det vill säga med stöd av landsbygdsnäringslagen och den ännu äldre lagen om gårdsbruksenheter (188/1977), avbetalas fortsättningsvis men de återstående lånebeloppen är inte längre sådana att ett ingripande i räntan skulle ha just någon betydelse med tanke på verkningarna av det stöd som i tiden beviljats och lantbruksföretagarens ekonomiska situation. Dessutom är räntemekanismen i fråga om lån som har beviljats före 1996 annorlunda och en sänkning av denna skulle innebära nytt stöd för ett objekt som realiserats för länge sedan.

Förslaget har sänts på remiss till justitieministeriet, finansministeriet, Finansinspektionen, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Landsbygdsverket (Mavi), Kauppapuutarhaliitto - Handelsträdgårdsförbundet ry, Maa- ja metsätalousuottajain Keskusliitto MTK ry, Nordea Bank Abp, OP-Centralen anl, Paikallisuuspankkiyhdistys ry, ProAgria Keskusten Liitto ry, Sampo Bank Abp, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Svenska Handelsbanken Ab och Sparbanksförbundet.

I utlåtandena anser man att sänkningen av minimiräntan är en motiverad åtgärd. I justitieministeriets utlåtande fäster man dock uppmärksamhet vid att också kreditgivaren föreslås få möjlighet att motsätta sig en sänkning av minimiräntan, vilket ministeriet inte anser nödvändigt. I övrigt anser justitieministeriet att de föreslagna ändringarna inte är problematiska med hänsyn till grundlagen. Av kreditinstituten konstaterar Sampo Bank Abp och OP-Centralen anl att önskemålet är att ändringen av minimiräntan skulle kunna göras enbart som en systemändring och att enskilda ändringar som måste göras manuellt medför onödiga merkostnader. OP-Centralen anser också att det att uppgiften om ändringen av minimiräntan ska fogas till lånehandlingarna är en mycket arbetsdryg åtgärd som föranleder kostnader. Också Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf fäster uppmärksamhet vid detta. Båda producentorganisationerna föreslår att minimirän-

tan sänks för hela slutet av lånetiden. Dessutom fäster i synnerhet Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry uppmärksamhet vid den planerade anmälan om ändringen av stödsystemet till kommissionen.

På grund av utlåtandena har propositionen ändrats så att endast låntagaren kommer att ha möjlighet att motsätta sig en sänkning av minimiräntan. Propositionen har dessutom preciserats så att det bättre ska framgå att avsikten är att ändringen av minimiräntan ska genomföras som en systemändring som gäller alla och att minimiräntan efter det, om låntagaren motsätter sig ändringen, kan återställ-

las särskilt till det den var tidigare. Dessutom har skyldigheten att foga en anteckning om ändringen av minimiräntan till lånehandlingarna slopats, utom när minimiräntan återställs på låntagarens begäran.

5 Samband med EU:s lagstiftning

I propositionen ändras stödvillkoren i det system för statligt stöd som Europeiska kommissionen har godkänt. Ändringen förutsätter att den anmäls till kommissionen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 a §. Sänkning av minimiräntan på vissa statliga lån och räntestödslån. I paragrafen föreskrivs att den årliga minimiräntan på statliga lån och räntestödslån sänks för utsatt tid från två procent till en procent om stödet i anslutning till lån har beviljats eller det beviljas med stöd av lagen om finansiering av landsbygdsnäringar. Det sistnämnda gäller t.ex. ansökningar som ännu är anhängiga med anledning av besvär. Den utsatta tiden börjar den 1 januari 2011 och löper ut den 31 december 2012. Efter den utsatta tiden stiger minimiräntan åter till två procent.

En sänkning av minimiräntan gäller dock inte räntestödslån för kostnaderna för bygande, utvidgning eller grundlig reparation av bostadshus eller räntestödslån för förvärv av bostadsfastighet. Den gäller inte heller statliga lån eller räntestödslån i anslutning till investeringsstöd som beviljats för markförvärv eller anskaffande av levande lösöre.

En sänkning av minimiräntan för utsatt tid påverkar dock inte det maximistödbelopp som har beviljats eller beviljas som stöd i anslutning till lån. Det beviljade maximistödbeloppet i euro ökas inte fastän minimiräntan sänks.

1 b §. Betalning av minimiränta enligt tidigare nivå. I paragrafen föreskrivs om låntagarens rätt att betala en årlig minimiränta enligt den gällande lagen. Låntagaren ska motsätta sig en sänkning av den minimiränta

som utgör lånevillkor och kreditinstitutet ska skriftligen anmäla detta till närings-, trafik- och miljöcentralen senast inom sex månader från det att den föreslagna lagen träder i kraft. Trots att bara låntagaren har rätt att motsätta sig en sänkning av minimiräntan, krävs det att såväl långivaren som låntagaren undertecknar anmälan. På detta sätt säkras det att information om lånets minimiränta bevaras hos båda parter.

Till följd av anmälan ska den minimiränta som sänkts enligt 1 a § återföras till nivån enligt tidigare lånevillkor från och med att anmälan har undertecknats.

Vid uppföljning av stöd i anslutning till lån anses minimiräntan ha sänkts. Den ränteförmån som ansluter sig till lånet anses minska, och räntestödet betalas enligt en årlig minimiränta på en procent. Till följd av en anmälan enligt 1 mom. som lämnats inom utsatt tid anpassas minskningen av ränteförmånen eller betalningen av räntestödet dock till en minimiränta på två procent. Detta görs från följande förfallodag för räntan.

1 c §. Genomförandet av räntesänkningen. Kreditinstitutet ska genomföra sänkningen av minimiräntan i sina datasystem. På begäran av en låntagare ska en anteckning om att minimiräntan har sänkts också göras i lånehandlingarna. Om minimiräntan återförs till den tidigare nivån ska en kopia av den anmälan som avses i 1 b § fogas till lånehandlingarna.

1 d §. Avvikelse i fråga om lån som omfattas av skuldsanering. I paragrafen föreslås att

sänkningen av minimiräntan inte gäller sanerade lån.

1 e §. Tillämpningen av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd. I paragrafen föreskrivs om tillämpningen av EU:s bestämmelser om statligt stöd. Avsikten är att bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1857/2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag som är verksamma inom produktion av jordbruksprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 70/2001 ska iakttas vid sänkningen av minimiräntan.

1 f §. Närmare bestämmelser. Enligt det bemyndigande som föreslås i paragrafen kan närmare bestämmelser om fastställandet av stöd i anslutning till statliga lån och räntestödslån utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen ska anges hur beloppet av pågående stöd beräknas när minimiräntan har sänkts. Bestämmelser om den anmälan som avses i 1 b § ska likaså utfärdas genom förordning av statsrådet.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Avsikten är att det genom förordning av statsrådet ska utfärdas närmare bestämmelser om hur stödet i anslutning till statliga lån och räntestödslån beräknas samt om anmälan enligt 1 b § till närings-, trafik- och miljöcentralen. Det är fråga om bestämmelser som gäller förfarandet.

De motsvarande tidigare bestämmelserna upphävs i detta sammanhang. Dessa är 69 och 73 § i statsrådets förordning om utveckling av landsbygden, där det bestäms om fastställandet av ränteförmån och räntestöd enligt gällande minimiränta.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Innan lagen träder i kraft ges en anmälan till Europeiska kommissionen om ändring av stödsystemet.

Om en ansökan om stöd i anslutning till ett sådant statligt lån eller räntestödslån som av-

ses i lagen om finansiering av landsbygdsnärningar har inletts när den föreslagna lagen träder i kraft ska som stödvillkor tillämpas en minimiränta på en procent.

Minimiräntan kan sänkas tidigast från och med den första dagen i den månad som följer lagens ikraftträdande.

4 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Enligt 3 § 1 mom. i grundlagen ska den lagstiftande makten utövas av riksdagen, som också fattar beslut om statsfinanserna. Paragrafens 2 mom. föreskriver att regeringsmakten utövas av republikens president samt statsrådet. Den föreslagna lagen ingriper i villkoren i redan fattade stödbeslut och det gäller att i så fall bedöma om det är möjligt att genom lag föreskriva om stödatgärderna på ett sätt som ingriper i villkoren i förvaltningsbeslut som vunnit laga kraft. Eftersom det är fråga om lagstiftningsändringar som inverkar enbart på verkställandet av stödsystemet och då låntagaren dessutom ges möjlighet att handla också i enlighet med stödbeslutet, anses normal lagstiftningsordning inte utgöra något problem.

Enligt 18 § i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Jordbruksstöden har vanligen stor betydelse för jordbruksidkarnas totala inkomster. I propositionen är det dock fråga om räntestöd som beviljats för investeringar och som visserligen har betydelse för genomförandet av investeringarna och indirekt också för möjligheten att upprätthålla näringen, men som inte anses vara ett stöd med karaktär av lön så som de s.k. direkta stöden. Inte heller i detta avseende är den föreslagna ändringen problematisk med hänsyn till grundlagen.

Med avseende på tillämpningen av grundlagen är däremot speciellt grundlagens bestämmelser om egendomsskydd av stor betydelse i propositionen. Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Till egendomsskyddet har också hänförts förmögenhetsrättsliga rättsförhållanden. Enligt grundlagsutskottets utlåtanedpraxis har den bakomliggande orsaken till skyddet för

varaktiga förmögenhetsrättsliga rättsförhållanden varit avsikten att skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor.

Propositionen innehåller förslag till ändringar som genom lag gör intrång i avtal som gäller redan beviljade lån. Syftet med den föreslagna lagen är emellertid att förbättra låntagarens ställning. Lagen respekterar dock villkoren i ett avtalsförhållande genom att den ger låntagaren som den svagare parten i avtalsförhållandet möjlighet att fortsättningsvis iakttä den tidigare gällande bestämmelsen om minimiränta. Kreditinstitutet ska anmäla detta och låntagaren ska underteckna anmälan. I så fall innebär ett fortsatt iakttagande av villkoren i det avtal som fattats att parterna åläggs en sådan extra förpliktelse, som inte har ingått i lagstiftningen då stödet i anslutning till lånet beviljades och låneavtalet ingicks. Åtgärden kan dock inte anses medföra oskäligt mycket extra arbete för parterna i låneförhållandet. Dessutom förväntas knappast några sådana situationer uppkomma i praktiken.

I vissa enstaka fall kan den eftersträvade ändringen medföra att kreditgivarens ställning försämras så, att staten inte skulle ersätta förlusten. Detta kan hända om den årliga totalräntan på räntestödslånet, det vill säga referensräntan ökad med räntemarginalerna, har sjunkit eller håller på att sjunka under två procent. Då ersätter inte räntestödet den inkomstförlust som följer av att kreditgivaren inte får den ränteinkomst som utgörs av skillnaden mellan en minimiränta på två procent och en totalränta lägre än den. Antalet sådana lån, där något sådant kunde förekomma, är dock i förhållande till det totala antalet lån obetydligt, eftersom räntemarginalen i räntestödslån vanligtvis är minst en procentenhet. Kreditinstitutet kan inte ens i sådana situationer ensamt hindra en sänkning av minimiräntan för lånet.

I vissa sällsynta fall kunde det till och med hända att totalräntan i samband med en fortsättningsvis sjunkande räntenivå sjunker under den föreslagna minimiräntan, det vill säga under en procent. I så fall skulle kreditgivaren alltså under en tid framåt få större ränteinkomster än från ett motsvarande lån som har beviljats på vanliga villkor.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis i princip förhållit sig negativt till retroaktiva ingrepp i innehållet i förmögenhetsrättsliga avtal och villkoren i dem. I sin utlåtandep Praxis har utskottet emellertid godkänt retroaktivt ingripande på vissa villkor (GrUU 37/2004 rd, GrUU 27/2004 rd och GrUU 21/2004 rd). Retroaktivt ingripande bottnar i en idé om att skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor. I sin Praxis har utskottet ansett att det i skyddet för berättigade förväntningar ingår en rätt att förlita sig på att den lagstiftning som reglerar viktiga rättigheter och skyldigheter i avtalsförhållandet är bestående och att den här typen av omständigheter därför inte kan regleras på ett sätt som orimligt mycket försämrar avtalsparternas rättsliga ställning (GrUU 56/2005 rd och GrUU 21/2004 rd). Exempelvis i sitt utlåtande om regeringens proposition som gällde borgen och tredjemanspant (GrUU 37/1998 rd) har grundlagsutskottet redan tidigare ansett det tillåtet att genom vanlig lag begränsa användningen av enskilda borgensmäns förbindelse som borgen för nya förbindelser, likaledes förfarandet som gäller förlängning av tiden för preskription av existerande förbindelser.

I sitt utlåtande om regeringens proposition som gällde allmännyttig bostadsproduktion (GrUU 48/1998 rd) har grundlagsutskottet framfört som sin åsikt att genom lagen har definitionen på allmännyttighet slagits fast att motsvara de ursprungliga villkoren för stöd och även villkoren för uppsägning av existerande lån ändrats, eftersom det var fråga om ett system som genom statsfinansiering och statsstöd skapats i lagstiftningen för ett alldeles särskilt ändamål. Systemet har karakteriserats av att reglerna i princip kan ändras genom lag utan att den på det grundlagsfästa egendomsskyddet återgående tolkningspraxisen visavi exempelvis förmögenhetsrättsliga rättshandlingsvillkors giltighet utgör något hinder.

Likaledes har utskottet i sitt utlåtande om regeringens proposition som gällde lagen om skuldsanering för privatpersoner (GrUU 33/2002 rd) ansett att verkställighetslagstiftningen i fråga om gäldenärens insolvens i sig kunde jämföras med vanlig lagstiftning. Detta betyder sämre villkor för borgenären i

egenskap av innehavare av förmögenhetsrättsliga rättigheter, vilket dock kan anses vara tillåtet om de inte blir oskäligen med hänsyn till borgenären. I och med att utskottet ansåg den föreslagna retroaktiva tillämpningen av reglerna vara tillåten fäste det uppmärksamhet vid regleringens syfte att skydda den svagare partens position och att ingripandet i borgenärens ställning sker i rätt proportion och på att det inte ens i ändringen av gäldenärens skyldighet att betala tilläggsprestationer har varit fråga om att orimligt mycket försämra borgenärens rättigheter och de berättigade förväntningar som han eller hon har på grundval av gällande lag.

På motsvarande sätt kan den föreslagna regleringen med retroaktiv verkan anses vara genomförbar, trots att den i vissa fall kan innebära ingrepp i inkomster som kreditgivaren erhållit med stöd av gällande villkor. Också staten kan dels förlora en del inkomster, dels senareläggas tidpunkten för inkomster av statliga lån eller tidigareläggas utgifter för räntestöd med avvikelse från lagakraftvunna förvaltningsbeslut, som ingår som villkor i skuldebrev. Grundlagen hindrar emellertid inte staten från att genom författningar åta sig utgifter, som den inte tidigare har haft eller på motsvarande sätt avstå från inkomster på godtagbara grunder.

Enligt 79 § 3 mom. i grundlagen ska av en lag framgå när den träder i kraft. Av särskilda skäl kan i en lag anges att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms genom förordning. Som särskilda skäl har grundlagsutskottet i sin praxis tolkat bland annat lagens ikraftträdande när detta är bundet till EU:s lagstift-

ning. En förutsättning för att villkoren i den föreslagna lagen kan träda i kraft är att kommissionen godkänner den ändring av villkoren för statsstöd som avses i propositionen.

I 80 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs att statsrådet kan utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. I propositionen ingår ett bemyndigande att utfärda förordning som preciserar stödet i anslutning till statligt lån som räntestödslån. När själva maximistödet och minimiräntan är fastställd i lag är det fråga om vilket räknesätt som ska tillämpas för att fastställa totalstödet i antal euro för hela lånetiden. Dessutom blir det möjligt att genom förordning bestämma närmare om de anmälningar som förutsätts av lånets båda parter om de inte vill att minimiräntan ska bli ändrad. De föreslagna bemyndigandena är noggrant avgränsade och innehåller inte fullmakt att föreskriva om angelägenheter som ska bestämmas i lag.

Med anledning av vad som ovan anförts anser regeringen att lagförslaget till alla delar kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På grund av synpunkterna på egendoms-skyddet i ärendet anser regeringen det dock befogat att under riksdagsbehandlingen inhämta även grundlagsutskottets utlåtande om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till lagen av den 28 december 2007 om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar (1480/2007) nya 1 a—1 f § som följer:

1 a §

Sänkning av minimiräntan på vissa statliga lån och räntestödslån

Trots bestämmelserna i 1 § 2 mom. sänks den årliga minimiräntan på statliga lån och räntestödslån från två procent till en procent om stödet i anslutning till lån har beviljats eller det beviljas med stöd av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar (329/1999). Den utsatta tiden börjar den 1 januari 2011 och löper ut den 31 december 2012. Efter den utsatta tiden stiger minimiräntan till två procent.

En sänkning av minimiräntan gäller dock inte:

- 1) räntestödslån för kostnaderna för bygande, utvidgning eller grundlig reparation av bostadshus,
- 2) räntestödslån för förvärv av bostadsfastighet,
- 3) statliga lån eller räntestödslån i anslutning till investeringsstöd som beviljats för markförvärv;
- 4) statliga lån eller räntestödslån i anslutning till investeringsstöd som beviljats för anskaffande av levande lösöre.

En sänkning av minimiräntan för utsatt tid påverkar inte det maximistödbelopp som be-

viljats eller beviljas som stöd i anslutning till lån.

1 b §

Betalning av minimiränta enligt tidigare nivå

På lånet ska trots 1 a § betalas en årlig minimiränta på två procent om låntagaren motsätter sig en sänkning av den minimiränta som utgör lånevillkor och kreditinstitutet skriftligen anmäler detta till närings-, trafik- och miljöcentralen senast inom sex månader från det att denna lag träder i kraft. Såväl långivaren som låntagaren ska underteckna anmälan.

Till följd av anmälan ska den minimiränta som sänkts enligt 1 a § återföras till nivån enligt tidigare lånevillkor från och med att anmälan har undertecknats.

Vid uppföljning av stöd i anslutning till lån anses minimiräntan ha sänkts på det sätt som avses i 1 a §. Den ränteförmån som ansluter sig till lånet anses minska och räntestödet betalas enligt en årlig minimiränta på en procent. Till följd av en anmälan enligt 1 mom. som lämnats inom utsatt tid anpassas minskningen av ränteförmånen eller betalningen av räntestödet till en minimiränta på två procent från följande förfallodag för räntan.

1 c §

Genomförandet av räntesänkningen

Kreditinstitutet ska i sina datasystem genomföra den sänkning av minimiräntan som avses i 1 a §.

På begäran av en låntagare ska i lånehandlingarna göras en anteckning om att minimiräntan har sänkts.

Om minimiräntan återförs till nivån enligt 1 b § 1 mom. ska en kopia av den anmälan som avses i 1 b § fogas till lånehandlingarna.

1 d §

Avvikelse i fråga om lån som omfattas av skuldsanering

Vad som föreskrivs i 1 a och 1 b § tillämpas inte på statligt lån eller räntestödslån som ingår i:

1) ett sådant saneringsprogram enligt 57 § i lagen om företagssanering (47/1993) som vunnit laga kraft och fastställts,

2) ett sådant betalningsprogram som avses i 40 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) som vunnit laga kraft och fastställts, eller

3) frivillig skuldsanering som avses i 97 § i lagen om företagssanering eller 78 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner.

1 e §

Tillämpningen av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd

Vid tillämpningen av 1 a—1 d § iakttas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1857/2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag som är verksamma inom produktion av jordbruksprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 70/2001.

1 f §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om stöd i anslutning till statliga lån och räntestödslån och om anmälan enligt 1 b § kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

Om en ansökan om stöd i anslutning till ett sådant statligt lån eller räntestödslån som avses i lagen om finansiering av landsbygdsnärings har inletts när denna lag träder i kraft ska som stödvillkor tillämpas en minimiränta på en procent.

Minimiräntan kan sänkas på det sätt som avses i 1 a § från och med den första dagen i den månad som följer lagens ikraftträdande.

Helsingfors den 4 juni 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Jord- och skogsbruksminister *Sirkka-Liisa Anttila*